

Patchwork family

Informatie voor samengestelde gezinnen

EPN

Vereniging van Estate Planners in het Notariaat

Voorwoord en gebruiksaanwijzing

Patchwork is *"een handwerktechniek waarbij lapjes katoenen stof van verschillende kleur en grootte aan elkaar worden genaaid. "Patch" betekent lapje stof. De lapjes stof kunnen in verschillende kleuren, dessins en vormen gebruikt worden, waardoor er ontelbare mogelijkheden zijn om tot een origineel eindproduct te komen"*, aldus Wikipedia.

Als bij u sprake is van een "samengesteld gezin" (ook wel "fusiegezin"), dan is deze brochure Patchwork family voor u geschreven. We spreken over een samengesteld gezin als ten minste één kind niet van u en uw partner samen is. Zo'n gezin kan worden gevormd na een echtscheiding of na het overlijden van een van de ouders van een kind. Vaak wordt dan ook het begrip "stiefgezin" gebruikt. Vanwege de negatieve associaties daarbij wordt echter steeds meer gesproken over samengesteld gezin.

Het aantal samengestelde gezinnen is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen en zal naar verwachting ook blijven toenemen. Binnen een samengesteld gezin ontstaan nieuwe relaties die natuurlijk ontwikkeld en gevoed moeten worden, zowel tussen de nieuwe partners onderling als tussen de nieuwe partner en de kinderen van de andere partner, én tussen de kinderen van de partners onderling. De wens is er vaak om elkaar en de kinderen te onderhouden en verzorgd achter te laten, met name als een van de partners overlijdt.

Omdat er zoveel verschillen zijn tussen de diverse samengestelde gezinnen, hecht de EPN er grote waarde aan hier informatie over te geven. Iedere situatie kent haar eigen valkuilen, aandachtspunten en mogelijkheden. Dát is de reden voor het ontwikkelen van deze brochure.

Deze brochure is voor u bestemd als u als partner deel uitmaakt van een samengesteld gezin en meer wil (of zou moeten) weten over de gevolgen die dat met zich meebrengt, zowel bij leven als na overlijden. Ook worden de diverse maatregelen belicht die u kunt nemen, zodat alles verloopt zoals u (beiden) dat wenst. Daarnaast kan deze brochure ook gebruikt worden als voorbereiding op uw eerste gesprek bij de notaris. Een handig stroomschema leidt u snel naar de op uw specifieke situatie van toepassing zijnde pagina's. Bovendien belicht deze brochure diverse onderwerpen die voor alle situaties van belang kunnen zijn, waaronder pensioen, verzekeringen en de problematiek rondom het hebben van verschillende 'eigenwoningverledens'. Aan het einde van de brochure vindt u een aantal definities.

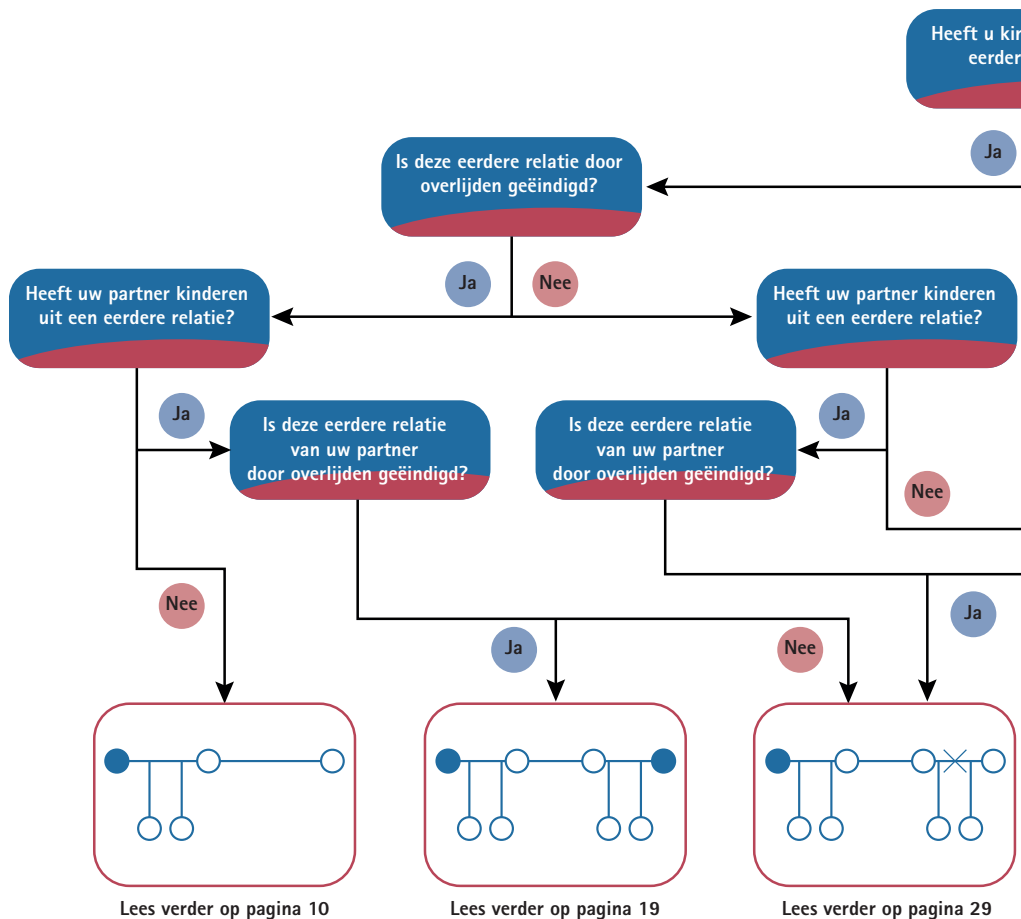
Hoewel in deze brochure niet de situatie wordt besproken van personen die kinderen uit meerdere voorgaande relaties hebben, is de informatie in deze brochure ook voor hen bedoeld. Per eerdere relatie kan via het stroomschema worden gekeken welke pagina's daarop van toepassing zijn.

Wilt u na het lezen van deze brochure meer informatie, maak dan een afspraak met een EPN-notaris bij u in de buurt. Deze kan u en uw partner verder helpen bij het vastleggen van uw persoonlijke wensen en u begeleiden bij het maken van de juiste keuzes, zodat uw levenszaken juridisch duidelijk en goed worden vastgelegd. Zie voor een overzicht van EPN-notarissen: www.epn-notaris.nl.

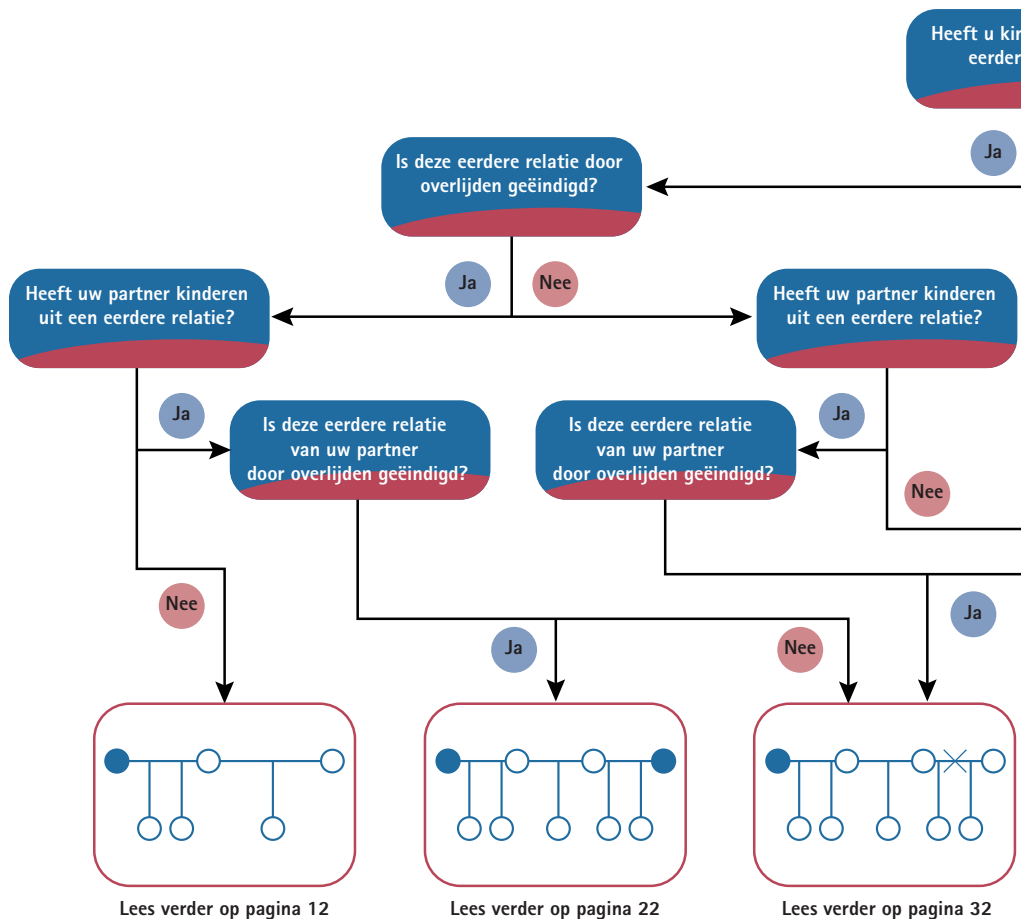
Inhoudsopgave

Stroomschema zonder gemeenschappelijke kinderen-----	6
Stroomschema met gemeenschappelijke kinderen -----	8
Overleden partner en eigen kinderen, zonder gemeenschappelijke kinderen -----	10
Overleden partner en eigen kinderen, met gemeenschappelijke kinderen -----	12
Ex-partner en eigen kinderen, zonder gemeenschappelijke kinderen -----	14
Ex-partner en eigen kinderen, met gemeenschappelijke kinderen -----	17
Overleden partners, allebei eigen kinderen en zonder gemeenschappelijke kinderen ----	19
Overleden partners, allebei eigen kinderen en met gemeenschappelijke kinderen ----	22
Ex-partners, allebei eigen kinderen en zonder gemeenschappelijke kinderen-----	24
Ex-partners, allebei eigen kinderen en met gemeenschappelijke kinderen -----	27
Overleden partner en ex-partner zonder gemeenschappelijke kinderen-----	29
Overleden partner en ex-partner met gemeenschappelijke kinderen -----	32
Huwelijk, geregistreerd partnerschap en samenlevingscontract -----	35
Pensioen -----	38
Verzekeringen -----	41
Erf- en schenkbelasting in verband met een patchwork family -----	44
Een nieuwe woning; samen kopen, dus samen lenen en betalen? -----	48
Definities -----	55

Stroomschema zonder gemeenschappelijke kinderen

Stroomschema met gemeenschappelijke kinderen

Overleden partner en eigen kinderen, zonder gemeenschappelijke kinderen

Jan & Ingrid

Jan heeft kinderen uit een eerdere relatie en Ingrid heeft geen kinderen. De eerdere relatie van Jan is geëindigd door het overlijden van zijn partner. Jan en Ingrid hebben samen geen kinderen.

Jan overlijdt zonder testament

Als Jan geen **testament** heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Jan en Ingrid **niet getrouwd** zijn erft Ingrid niet van Jan. Ook niet als zij een **samenlevingscontract** hebben. De kinderen van Jan zijn dan zijn enige **erfgenamen**.

Als Jan en Ingrid **wel getrouwd** zijn doet Ingrid wel mee als erfgenaam, samen met de kinderen. In dat geval wordt Ingrid enig eigenaar van alles (**wettelijke verdeling**), maar zie "Waar moeten Jan en Ingrid op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Jan hiervan afwijken door het maken van een testament.

Ingrid overlijdt zonder testament

Als Ingrid geen testament heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Ingrid en Jan niet getrouwd zijn erft Jan niet van Ingrid. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. Ook de kinderen van Jan erven niet van Ingrid. De eigen familie van Ingrid erft alles van haar.

Als Ingrid en Jan wel getrouwd zijn is Jan de enige erfgenaam van Ingrid. De kinderen van Jan erven niet van Ingrid, ook niet als Ingrid na Jan overlijdt.

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Ingrid hiervan afwijken door het maken van een testament.

Wat kunnen Jan en Ingrid regelen?

Jan en Ingrid kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- **Samenwoners** kunnen een samenlevingscontract maken. Dat kan voordelen opleveren op het gebied van belasting en **nabestaandenpensioen**.
- Samenwoners kunnen bovendien een **langstlevende-testament** maken, waardoor de langstlevende dezelfde positie krijgt als een echtgenoot. Jan kan dus een testament maken waarin hij Ingrid zoveel mogelijk beschermt tegen aanspraken van zijn kinderen. Dan moet daarnaast wel een samenlevingscontract zijn getekend bij de notaris.
- Als Jan en Ingrid zouden gaan trouwen is het belangrijk dat zij nadenken over **huwelijkse voorwaarden**.

- Jan kan in een testament regelen dat zijn kinderen zijn **nalatenschap (erfenis)** pas ontvangen bij het overlijden van Ingrid.
- Ingrid kan een testament maken waarin de kinderen van Jan van haar erven.
- Jan kan Ingrid als **voogd** aanwijzen over zijn **minderjarige** kinderen.

Waar moeten Jan en Ingrid op letten?

- Waarschijnlijk hebben de kinderen van Jan de nalatenschap van hun moeder nog niet gehad. In dat geval heeft Jan een (geld)schuld aan zijn kinderen. Vaak is het zo dat als Jan trouwt, gaat samenwonen of het huis verkoopt deze schuld al moet worden afgelost. Als Jan overlijdt dient de schuld in ieder geval te worden afgelost. Dat betekent dat een deel van zijn vermogen bij voorrang naar zijn kinderen moet. Dit kan hij niet voorkomen door een testament te maken. In veel gevallen is Jan ook nog eens (een hoge) rente verschuldigd over deze schuld aan zijn kinderen, waardoor zijn vermogen zelfs negatief kan zijn! Het verzorgd achterlaten van Ingrid kan daardoor een probleem zijn of worden voor Jan. Het is belangrijk om te (laten) onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn om Ingrid toch verzorgd achter te laten.
- Het vermogen dat over is na het betalen van de schuld aan de kinderen kan Jan wel met een langstlevende regeling helemaal aan Ingrid nalaten. Tenzij Jan het anders regelt, kan Ingrid dan alles opmaken. Dat kan betekenen dat er uiteindelijk niets meer van de nalatenschap van Jan overblijft voor zijn kinderen.
- Kinderen kunnen na het overlijden van een ouder **wilsrechten** hebben of krijgen. Daarmee kunnen ze bijvoorbeeld spullen van de inboedel of zelfs de woning opeisen als Jan met Ingrid trouwt of als Jan als eerste overlijdt.
- Een langstlevende regeling betekent ook dat het vermogen van Jan bij de familie van Ingrid terecht kan komen en andersom.
- Als Jan en Ingrid trouwen is Ingrid wettelijk verplicht mee te betalen aan de verzorging, opvoeding en studie van de kinderen van Jan.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan **ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen** en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Overleden partner en eigen kinderen, met gemeenschappelijke kinderen

Jan & Ingrid

Jan heeft kinderen uit een eerdere relatie (Ingrid niet) en Jan en Ingrid hebben gemeenschappelijke kinderen. De eerdere relatie van Jan is geëindigd door het overlijden van zijn partner.

Omdat deze situatie voor een belangrijk deel overeenkomt met die waarbij er geen gemeenschappelijke kinderen zijn, is hetgeen hiervoor over Jan en Ingrid is aangegeven op bladzijde 10 ook op deze situatie van toepassing.

Toch zijn er verschillen en ook extra mogelijkheden en aandachtspunten die hieronder worden vermeld.

Ingrid overlijdt zonder testament

Als Ingrid geen testament heeft geldt dezelfde wettelijke regeling als die voor Jan geldt als hij geen testament heeft.

Als Jan en Ingrid niet getrouwd zijn erft Jan niet van Ingrid. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. De kinderen van Ingrid zijn dan haar enige erfgenamen.

Als Jan en Ingrid wel getrouwd zijn doet Jan wel mee als erfgenaam, samen met haar kinderen. In dat geval wordt Jan enig eigenaar van alles (wettelijke verdeling), maar zie "Waar moeten Jan en Ingrid nog meer op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Ingrid hiervan afwijken door het maken van een testament.

Wat kunnen Jan en Ingrid nog meer regelen?

Jan en Ingrid kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- Ingrid kan een testament maken waarin de kinderen van Jan gelijk worden behandeld met haar eigen kinderen (de gemeenschappelijke kinderen).
- Ingrid kan echter ook een testament maken met een langstlevende-regeling waarbij haar vermogen uiteindelijk uitsluitend wordt geërfd door de gemeenschappelijke kinderen.
- Ingrid kan haar testament -wellicht na het overlijden van Jan- altijd nog aanpassen en bijvoorbeeld de kinderen van Jan alsnog tot mede-erfgenamen benoemen.
- Als de kinderen van Jan *meerderjarig* zijn, kunnen zij tot voogd worden benoemd

over de gemeenschappelijke minderjarige kinderen. Ook kunnen die meerderjarige kinderen het beheer krijgen over de erfenis van de gemeenschappelijke kinderen totdat die gemeenschappelijke kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

Waar moeten Jan en Ingrid nog meer op letten?

- De erfdelen van de kinderen vanwege het overlijden van de eerdere partner van Jan verkleinen zijn eigen nalatenschap. Zeker als over deze erfdelen ook nog rente moet worden vergoed. Zowel de erfdelen als de rente zullen namelijk eerst aan die kinderen moeten worden betaald, voordat zijn eigen nalatenschap vererft. Dit kan betekenen dat mogelijk ongewenst veel meer vermogen van Jan terechtkomt bij zijn kinderen uit zijn eerdere relatie dan bij zijn gemeenschappelijke kinderen met Ingrid.
- Als Ingrid heeft geërfd van Jan, kan Ingrid vervolgens haar eigen kinderen (de gemeenschappelijke kinderen) al dan niet bewust voortrekken bij de afwikkeling van de nalatenschap van Jan en bij haar eigen nalatenschap. Het is zelfs mogelijk dat de kinderen uit de eerdere relatie van Jan helemaal niets gaan erven van Ingrid, ook al hadden Jan en Ingrid dat eerder wel zo geregeld. Natuurlijk geldt hetzelfde omgekeerd ook als Jan van Ingrid heeft geërfd. Jan en Ingrid kunnen namelijk altijd hun eigen testament wijzigen.
- Soms geeft de wet kinderen extra rechten op de nalatenschap. Dat kan het geval zijn als Jan en Ingrid allebei zijn overleden én de gemeenschappelijke kinderen veel jonger zijn dan de kinderen uit de eerdere relatie van Jan.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Ex-partner en eigen kinderen, zonder gemeenschappelijke kinderen

Pieter & Els

Pieter heeft kinderen uit een eerdere relatie en Els heeft geen kinderen. De eerdere relatie van Pieter is geëindigd door scheiding. Pieter en Els hebben samen geen kinderen.

Pieter overlijdt zonder testament

Als Pieter geen testament heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Pieter en Els **niet getrouwd** zijn erft Els niet van Pieter. Ook niet als zij een **samenlevingscontract** hebben. De kinderen van Pieter zijn dan zijn enige **erfgenamen**.

Als Pieter en Els wel getrouwd zijn doet Els wel mee als erfgenaam, samen met de kinderen. In dat geval wordt Els enig eigenaar van alles (**wettelijke verdeling**), maar zie "Waar moeten Pieter en Els op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Pieter hiervan afwijken door het maken van een **testament**.

Els overlijdt zonder testament

Als Els geen testament heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Els en Pieter niet getrouwd zijn erft Pieter niet van Els. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. Ook de kinderen van Pieter erven niet van Els. De eigen familie van Els erft alles van haar.

Als Els en Pieter wel getrouwd zijn is Pieter de enige erfgenaam van Els. De kinderen van Pieter erven niet van Els, ook niet als Els na Pieter overlijdt.

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Els hiervan afwijken door het maken van een testament.

Wat kunnen Pieter en Els regelen?

Pieter en Els kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- **Samenwoners** kunnen een samenlevingscontract maken. Dat kan voordelen opleveren op het gebied van belasting en **nabestaandenpensioen**.
- Samenwoners kunnen bovendien een **langstlevende-testament** maken, waardoor de langstlevende dezelfde positie krijgt als een echtgenoot. Pieter kan dus een testament maken waarin hij Els zoveel mogelijk beschermt tegen aanspraken van zijn kinderen. Dan moet daarnaast wel een samenlevingscontract zijn getekend bij de notaris.

- Als Pieter en Els zouden gaan trouwen is het belangrijk dat zij nadenken over **huwelijkse voorwaarden**.
- Pieter kan in een testament regelen dat zijn kinderen zijn **nalatenschap (erfenis)** pas ontvangen bij het overlijden van Els.
- Els kan een testament maken waarin de kinderen van Pieter van haar erven.
- Pieter kan Els als **voogd** aanwijzen over zijn **minderjarige** kinderen voor de situatie dat zijn ex-partner niet het gezag uitoefent.
- Verder kan Pieter bepalen dat zijn ex-partner niet het beheer heeft over de erfenis van zijn kinderen en dat zijn ex-partner zich zo min mogelijk met de afwikkeling van de nalatenschap kan bemoeien. Ook kan Pieter regelen dat het vermogen dat zijn kinderen van hem erven bij hun overlijden niet 'doorverft' naar zijn ex-partner. Els kan hetzelfde regelen als zij de kinderen van Pieter laat erven uit haar nalatenschap.

Waar moeten Pieter en Els op letten?

- Als een kind van Pieter erft en vervolgens overlijdt, kan de ex-partner van Pieter als wettelijk erfgenaam van het kind mogelijk alsnog zijn vermogen in handen krijgen.
- Als er kinderen van Pieter minderjarig zijn wordt zijn ex-partner automatisch betrokken bij de afwikkeling van zijn nalatenschap.
- Pieter kan zijn nalatenschap met een langstlevende regeling helemaal aan Els nalaten. Bijvoorbeeld omdat hij haar verzorgd wenst achter te laten. Tenzij Pieter het anders regelt, kan Els dan alles opmaken. Dat kan betekenen dat er uiteindelijk niets meer van de nalatenschap van Pieter overblijft voor zijn kinderen.
- Kinderen kunnen na het overlijden van een ouder **wilsrechten** krijgen. Daarmee kunnen ze bijvoorbeeld spullen van de inboedel of zelfs de woning opeisen als Pieter als eerste overlijdt nadat hij met Els getrouwd is.
- Als Pieter en Els trouwen is Els wettelijk verplicht mee te betalen aan de verzorging, opvoeding en studie van de kinderen van Pieter.
- Als Pieter en Els gaan samenwonen of trouwen kan dat gevolgen hebben voor te betalen of te ontvangen **partner- en/of kinderalimentatie**.
- De ex-partner van Pieter heeft mogelijk recht op een deel van zijn **pensioen**. Als dat het geval is, is er voor Els minder pensioen beschikbaar.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan *ouderdoms- en nabestaandenpensioen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen* en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Ex-partner en eigen kinderen, met gemeenschappelijke kinderen

Pieter & Els

Pieter heeft kinderen uit een eerdere relatie (Els niet) en Pieter en Els hebben gemeenschappelijke kinderen. De eerdere relatie van Pieter is geëindigd door scheiding.

Omdat deze situatie voor een belangrijk deel overeenkomt met die waarbij er geen gemeenschappelijke kinderen zijn, is hetgeen hiervoor over Pieter en Els is aangegeven op bladzijde 14 ook op deze situatie van toepassing. Toch zijn er verschillen en ook extra mogelijkheden en aandachtspunten die hieronder worden vermeld.

Els overlijdt zonder testament

Als Els geen testament heeft geldt dezelfde wettelijke regeling als die voor Pieter geldt als hij geen testament heeft.

Als Pieter en Els niet getrouwd zijn erft Pieter niet van Els. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. De kinderen van Els zijn dan haar enige erfgenamen. Als Pieter en Els wel getrouwd zijn doet Pieter wel mee als erfgenaam, samen met haar kinderen. In dat geval wordt Pieter enig eigenaar van alles (wettelijke verdeling), maar zie "Waar moeten Pieter en Els nog meer op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Els hiervan afwijken door het maken van een testament.

Wat kunnen Pieter en Els nog meer regelen?

Pieter en Els kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- Els kan een testament maken waarin de kinderen van Pieter gelijk worden behandeld met haar eigen kinderen (de gemeenschappelijke kinderen).
- Els kan echter ook een testament maken met een langstlevende-regeling waarbij haar vermogen uiteindelijk uitsluitend wordt geërfd door gemeenschappelijke kinderen.
- Els kan haar testament -wellicht na het overlijden van Pieter- altijd nog aanpassen en bijvoorbeeld de kinderen van Pieter alsnog tot mede-erfgenamen benoemen.
- Als de kinderen van Pieter *meerderjarig* zijn, kunnen zij tot voogd worden benoemd over de gemeenschappelijke minderjarige kinderen. Ook kunnen die meerderjarige kinderen het beheer krijgen over de erfenis van de

gemeenschappelijke kinderen totdat die gemeenschappelijke kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

Waar moeten Pieter en Els nog meer op letten?

- Als Els de kinderen uit de eerdere relatie van Pieter wil laten meedelen in haar nalatenschap, dan betekent dit dat deze kinderen gaan erven van Els, van hun vader Pieter én van hun eigen moeder. Dit kan betekenen dat mogelijk ongewenst veel meer vermogen terechtkomt bij de kinderen uit de eerdere relatie van Pieter dan bij de gemeenschappelijke kinderen van Pieter en Els. Dat komt omdat de kinderen van Pieter ook van hun eigen moeder erven en de kinderen van Els en Pieter alleen van Els en Pieter zullen erven.
- Als Els heeft geërfd van Pieter, kan Els vervolgens haar eigen kinderen (de gemeenschappelijke kinderen) al dan niet bewust voortrekken bij de afwikkeling van de nalatenschap van Pieter en bij haar eigen nalatenschap. Het is zelfs mogelijk dat de kinderen uit de eerdere relatie van Pieter helemaal niets gaan erven van Els, ook al hadden Pieter en Els dat eerder wel zo geregeld. Els kan namelijk altijd haar testament wijzigen.
- Soms geeft de wet kinderen extra rechten op de nalatenschap. Dat kan het geval zijn als Pieter en Els allebei zijn overleden én de gemeenschappelijke kinderen veel jonger zijn dan de kinderen uit de eerdere relatie van Pieter.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Overleden partners, allebei eigen kinderen en zonder gemeenschappelijke kinderen

Robert & Sophie

Robert en Sophie hebben beiden kinderen uit een eerdere relatie en hun relaties zijn geëindigd door het overlijden van hun partners. Robert en Sophie hebben samen geen kinderen.

Robert of Sophie overlijdt zonder testament

Als zowel Robert als Sophie geen testament hebben geldt de wettelijke regeling. Als Robert en Sophie **niet *getrouwd*** zijn erven zij niet van elkaar. Ook niet als zij een ***samenlevingscontract*** hebben. De kinderen van Robert zijn dan zijn enige ***erfgenamen*** en de kinderen van Sophie zijn haar enige erfgenamen.

Als Robert en Sophie wel getrouwd zijn erven zij wél van elkaar samen met de kinderen van degene die overlijdt. Dus Sophie is samen met de kinderen van Robert erfgenaam in zijn nalatenschap. En Robert is dat samen met de kinderen van Sophie in die van haar. Ondanks dat de kinderen ook erfgenaam zijn wordt de langstlevende (dus Sophie als Robert overlijdt en andersom) enig eigenaar van alles (***wettelijke verdeling***), maar zie "Waar moeten Robert en Sophie op letten?"

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kunnen Robert en Sophie hiervan afwijken door het maken van een ***testament***.

Wat kunnen Robert en Sophie regelen?

Robert en Sophie kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- ***Samenwoners*** kunnen een samenlevingscontract maken. Dat kan voordelen opleveren op het gebied van belasting en ***nabestaandenpensioen***.
- Samenwoners kunnen bovendien een ***langstlevende-testament*** maken, waardoor de langstlevende dezelfde positie krijgt als een echtgenoot. Robert kan dus een testament maken waarin hij Sophie zoveel mogelijk beschermt tegen aanspraken van zijn kinderen. En Sophie kan dat voor Robert regelen. In beide gevallen moet naast het testament wel een samenlevingscontract zijn getekend bij de notaris.
- Als Robert en Sophie zouden gaan trouwen is het belangrijk dat zij nadenken over ***huwelijkse voorwaarden***.
- Robert en Sophie kunnen in een testament regelen dat hun eigen kinderen hun ***nalatenschap (erfenis)*** pas ontvangen bij het overlijden van de laatste van hen.
- Robert kan een testament maken waarin óók de kinderen van Sophie van hem

erven. En Sophie kan dit ook regelen ten aanzien van de kinderen van Robert voor haar nalatenschap.

- Robert en Sophie kunnen elkaar als **voogd** aanwijzen over hun **minderjarige** kinderen.

Waar moeten Robert en Sophie op letten?

- Waarschijnlijk hebben de kinderen van Robert en Sophie de erfenis van hun moeder respectievelijk vader nog niet gehad. In dat geval hebben Robert en Sophie een (geld)schuld aan hun kinderen. Vaak is het zo dat als de langstlevende ouder van de kinderen – dus Robert en/of Sophie – trouwt, gaat samenwonen of het huis verkoopt deze schuld aan de eigen kinderen al moet worden afgelost. Als Robert overlijdt dient de schuld aan zijn kinderen in ieder geval te worden afgelost. Dat betekent dus dat een deel van zijn vermogen bij voorrang naar zijn kinderen moet. En hetzelfde geldt bij het overlijden van Sophie voor haar kinderen. Dit kunnen zij niet voorkomen door een testament te maken. In veel gevallen zijn Robert en Sophie ook nog eens (een hoge) rente verschuldigd over deze schuld aan hun kinderen, waardoor hun vermogen zelfs negatief kan zijn! Het verzorgd achterlaten van elkaar als langstlevende kan daardoor een probleem zijn of worden. Het is belangrijk om te (laten) onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn om de langstlevende toch verzorgd achter te laten.
- Het vermogen dat over is na het betalen van de schuld aan de kinderen kunnen Robert en Sophie wel met een langstlevende-regeling helemaal aan elkaar nalaten. Tenzij zij het anders regelen, kan de langstlevende dan alles opmaken. Dat kan betekenen dat er uiteindelijk niets meer van de nalatenschap van Robert – als Sophie de langstlevende is – of van Sophie – als Robert de langstlevende is – overblijft voor hun eigen kinderen.
- Kinderen kunnen na het overlijden van een ouder **wilsrechten** hebben of krijgen. Daarmee kunnen ze bijvoorbeeld spullen van de inboedel of zelfs de woning opeisen als hun langstlevende ouder trouwt of overlijdt. Dus de kinderen van Robert kunnen deze rechten uitoefenen als hij met Sophie gaat trouwen of daarna als eerste overlijdt en andersom.
- Een langstlevende regeling betekent ook dat het vermogen van degene die het eerst overlijdt bij de kinderen van de langstlevende terecht kan komen.
- Als Robert en Sophie trouwen zijn zij wettelijk verplicht mee te betalen aan de verzorging, opvoeding en studie van elkaars kinderen.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan *ouderdoms- en nabestaandenpensioen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen* en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Overleden partners, allebei eigen kinderen en met gemeenschappelijke kinderen

Robert & Sophie

Robert en Sophie hebben beiden kinderen uit een eerdere relatie en hun relaties zijn geëindigd door het overlijden van hun partners. Daarnaast hebben Robert en Sophie samen kinderen.

Omdat deze situatie voor een belangrijk deel overeenkomt met die waarbij er geen gemeenschappelijke kinderen zijn, is hetgeen hiervoor over Robert en Sophie is aangegeven op bladzijde 19 ook op deze situatie van toepassing.

Toch zijn er verschillen en ook extra mogelijkheden en aandachtspunten die hieronder worden vermeld.

Wat kunnen Robert en Sophie nog meer regelen?

Robert en Sophie kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- Robert en Sophie kunnen ieder een testament maken waarin álle kinderen (dus de kinderen uit de 3 relaties) gelijk worden behandeld.
- Robert en Sophie kunnen ieder ook een testament maken met een langstlevende-regeling waarbij hun eigen vermogen uiteindelijk uitsluitend wordt geërfd door hun eigen kinderen (dat zijn dus de eigen kinderen uit de eerdere relatie en de gemeenschappelijke kinderen).
- Robert en Sophie kunnen hun testament -wellicht na het overlijden van de ander- altijd nog aanpassen en bijvoorbeeld de kinderen van de ander uit de eerdere relatie alsnog tot mede-erfgenamen benoemen.
- Als de kinderen van Robert en Sophie *meerderjarig* zijn, kunnen zij tot voogd worden benoemd over de gemeenschappelijke minderjarige kinderen. Ook kunnen die meerderjarige kinderen het beheer krijgen over de erfenis van de gemeenschappelijke kinderen totdat die gemeenschappelijke kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

Waar moeten Robert en Sophie nog meer op letten?

- De erfdelen van de kinderen vanwege het overlijden van de eerdere partners van Robert en Sophie verkleinen hun eigen nalatenschap. Zeker als over deze erfdelen ook nog rente moet worden vergoed. Zowel de erfdelen als de rente zullen namelijk eerst aan die kinderen moeten worden betaald, voordat hun eigen nalatenschap vererft. Dit kan betekenen dat mogelijk ongewenst veel meer

vermogen van Robert en Sophie terechtkomt bij de kinderen uit hun eerdere relatie dan bij hun gemeenschappelijke kinderen of desgewenst bij de kinderen uit de eerdere relatie van de ander.

- Als Sophie heeft geërfd van Robert, kan Sophie vervolgens haar eigen kinderen (de kinderen uit haar eerdere relatie en de gemeenschappelijke kinderen met Robert) al dan niet bewust voortrekken bij de afwikkeling van de nalatenschap van Robert en bij haar eigen nalatenschap. Het is zelfs mogelijk dat de kinderen uit de eerdere relatie van Robert helemaal niets gaan erven van Sophie, ook al hadden Robert en Sophie dat eerder wel zo geregeld. Hetzelfde geldt natuurlijk ook als Robert van Sophie heeft geërfd. Robert en Sophie kunnen namelijk altijd hun eigen testament wijzigen.
- Soms geeft de wet kinderen extra rechten op de nalatenschap. Dat kan het geval zijn als Robert en Sophie allebei zijn overleden én de gemeenschappelijke kinderen veel jonger zijn dan de kinderen uit de eerdere relaties van Robert en Sophie.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen en dergelijke.

Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Ex-partners, allebei eigen kinderen en zonder gemeenschappelijke kinderen *Frank & Saskia*

Frank en Saskia hebben beiden kinderen uit een eerdere relatie en hun relaties zijn geëindigd door echtscheiding. Frank en Saskia hebben samen geen kinderen.

Frank of Saskia overlijdt zonder testament

Als zowel Frank als Saskia geen testament hebben geldt de wettelijke regeling. Als Frank en Saskia **niet getrouwd** zijn erven zij niet van elkaar. Ook niet als zij een **samenlevingscontract** hebben. De kinderen van Frank zijn dan zijn enige **erfgenamen** en de kinderen van Saskia zijn haar enige erfgenamen.

Als Frank en Saskia wel getrouwd zijn erven zij wél van elkaar samen met de kinderen van degene die overlijdt. Dus Saskia is samen met de kinderen van Frank erfgenaam in zijn nalatenschap. En Frank is dat samen met de kinderen van Saskia in die van haar. Ondanks dat de kinderen ook erfgenaam zijn wordt de langstlevende (dus Saskia als Frank overlijdt en andersom) enig eigenaar van alles (**wettelijke verdeling**), maar zie "Waar moeten Frank en Saskia op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kunnen Frank en Saskia hiervan afwijken door het maken van een **testament**.

Wat kunnen Frank en Saskia regelen?

Frank en Saskia kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- **Samenwoners** kunnen een samenlevingscontract maken. Dat kan voordelen opleveren op het gebied van belasting en **nabestaandenpensioen**.
- Samenwoners kunnen bovendien een **langstlevende-testament** maken, waardoor de langstlevende dezelfde positie krijgt als een echtgenoot. Frank kan dus een testament maken waarin hij Saskia zoveel mogelijk beschermt tegen aanspraken van zijn kinderen. En Saskia kan dat voor Frank regelen. In beide gevallen moet naast het testament wel een samenlevingscontract zijn getekend bij de notaris.
- Als Frank en Saskia zouden gaan trouwen is het belangrijk dat zij nadenken over **huwelijkse voorwaarden**.
- Frank en Saskia kunnen in een testament regelen dat hun eigen kinderen hun **nalatenschap (erfenis)** pas ontvangen bij het overlijden van de laatste van hen.
- Frank kan een testament maken waarin óók de kinderen van Saskia van hem erven. En Saskia kan dit ook regelen ten aanzien van de kinderen van Frank voor haar nalatenschap.

- Frank en Saskia kunnen elkaar als **voogd** aanwijzen over hun **minderjarige** kinderen, voor de situatie dat hun ex-partners niet het gezag uitoefenen.
- Verder kunnen Frank en Saskia ieder bepalen dat hun ex-partner niet het beheer heeft over de erfenis van hun eigen kinderen en dat hun ex-partners zich zo min mogelijk met de afwikkeling van de nalatenschap kunnen bemoeien. Ook kunnen Frank en Saskia regelen dat het vermogen dat hun eigen kinderen van hen erven bij het overlijden niet 'doorvereft' naar hun ex-partner. Frank en Saskia kunnen hetzelfde regelen ten aanzien van elkaars kinderen als zij hen laten erven uit hun nalatenschap.

Waar moeten Frank en Saskia op letten?

- Als een kind van Frank of van Saskia erft en vervolgens overlijdt, kan de ex-partner van Frank respectievelijk Saskia als wettelijk erfgenaam van het kind mogelijk alsnog hun vermogen in handen krijgen.
- Als er kinderen van Frank en/of Saskia minderjarig zijn worden hun ex-partners automatisch betrokken bij de afwikkeling van hun erfenis.
- Frank en Saskia kunnen met een langstlevende-regeling hun nalatenschappen helemaal aan elkaar nalaten. Tenzij zij het anders regelen, kan de langstlevende dan alles opmaken. Dat kan betekenen dat er uiteindelijk niets meer van de nalatenschap van Frank –als Saskia de langstlevende is- of van Saskia –als Frank de langstlevende is- overblijft voor hun eigen kinderen.
- Kinderen kunnen na het overlijden van een ouder **wilsrechten** krijgen. Daarmee kunnen ze bijvoorbeeld spullen van de inboedel of zelfs de woning opeisen als Frank als eerste overlijdt na met Saskia te zijn getrouwd en andersom.
- Een langstlevende regeling betekent ook dat het vermogen van degene die het eerst overlijdt bij de kinderen van de langstlevende terecht kan komen.
- Als Frank en Saskia trouwen zijn zij wettelijk verplicht mee te betalen aan de verzorging, opvoeding en studie van elkaars kinderen.
- Als Frank en Saskia gaan samenwonen of trouwen kan dat gevolgen hebben voor te betalen of te ontvangen **partner- en/of kinderalimentatie**.
- De ex-partners van Frank en Saskia hebben mogelijk recht op een deel van hun **pensioen**. Als dat het geval is, is er voor elkaar minder pensioen beschikbaar.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan *ouderdoms- en nabestaandenpensioen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen* en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Ex-partners, allebei eigen kinderen en met gemeenschappelijke kinderen *Frank & Saskia*

Frank en Saskia hebben beiden kinderen uit een eerdere relatie en hun relaties zijn geëindigd door echtscheiding. Daarnaast hebben Frank en Saskia samen kinderen.

Omdat deze situatie voor een belangrijk deel overeenkomt met die waarbij er geen gemeenschappelijke kinderen zijn, is hetgeen hiervoor over Frank en Saskia is aangegeven op bladzijde 24 ook op deze situatie van toepassing.

Toch zijn er verschillen en ook extra mogelijkheden en aandachtspunten die hieronder worden vermeld.

Wat kunnen Frank en Saskia nog meer regelen?

Frank en Saskia kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- Frank en Saskia kunnen ieder een testament maken waarin alle kinderen (dus de kinderen uit de 3 relaties) gelijk worden behandeld.
- Frank en Saskia kunnen ieder ook een testament maken met een langstlevende-regeling waarbij hun eigen vermogen uiteindelijk uitsluitend wordt geërfd door hun eigen kinderen (dat zijn dus de eigen kinderen uit de eerdere relatie en de gemeenschappelijke kinderen).
- Frank en Saskia kunnen hun testament -wellicht na het overlijden van de ander- altijd nog aanpassen en bijvoorbeeld de kinderen van de ander uit de eerdere relatie alsnog tot mede-erfgenamen benoemen.
- Als de kinderen van Frank en Saskia *meerderjarig* zijn, kunnen zij tot voogd worden benoemd over de gemeenschappelijke minderjarige kinderen. Ook kunnen die meerderjarige kinderen het beheer krijgen over de erfenis van de gemeenschappelijke kinderen totdat die gemeenschappelijke kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

Waar moeten Frank en Saskia nog meer op letten?

- Als Saskia de kinderen uit de eerdere relatie van Frank wil laten meedelen in haar nalatenschap, dan betekent dit dat deze kinderen gaan erven van Saskia, van hun vader Frank én van hun eigen moeder. Dit kan betekenen dat mogelijk ongewenst veel meer vermogen terechtkomt bij de kinderen uit de eerdere relatie van Frank dan bij de gemeenschappelijke kinderen van Frank en Saskia. Dat komt omdat de kinderen van Frank ook van hun eigen moeder erven en de kinderen van Frank en Saskia alleen van Frank en Saskia zullen erven. Natuurlijk geldt

hetzelfde omgekeerd ook als Frank de kinderen van Saskia wil laten meedelen in zijn nalatenschap.

- Als Saskia heeft geërfd van Frank, kan Saskia vervolgens haar eigen kinderen (de kinderen uit haar eerdere relatie en de gemeenschappelijke kinderen met Frank) al dan niet bewust voorttrekken bij de afwikkeling van de nalatenschap van Frank en bij haar eigen nalatenschap. Het is zelfs mogelijk dat de kinderen uit de eerdere relatie van Frank helemaal niets gaan erven van Saskia, ook al hadden Frank en Saskia dat eerder wel zo geregeld. Natuurlijk geldt hetzelfde omgekeerd ook als Frank van Saskia heeft geërfd. Frank en Saskia kunnen namelijk altijd hun eigen testament wijzigen.
- Soms geeft de wet kinderen extra rechten op de nalatenschap. Dat kan het geval zijn als Frank en Saskia allebei zijn overleden én de gemeenschappelijke kinderen veel jonger zijn dan de kinderen uit de eerdere relaties van Frank en Saskia.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan ouderdoms- en nabestaandenpensioen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Overleden partner én ex-partner, allebei eigen kinderen en zonder gemeenschappelijke kinderen

Gerard & Fleur

Gerard en Fleur hebben beiden kinderen uit een eerdere relatie. De eerdere relatie van Gerard is geëindigd door het overlijden van zijn partner. De eerdere relatie van Fleur is geëindigd door scheiding. Fleur en Gerard hebben samen geen kinderen.

Gerard overlijdt zonder testament

Als Gerard geen testament heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Gerard en Fleur **niet getrouwd** zijn erft Fleur niet van Gerard. Ook niet als zij een **samenlevingscontract** hebben. De kinderen van Gerard zijn dan zijn enige **erfgenamen**. De kinderen van Fleur erven niet van Gerard.

Als Gerard en Fleur wel getrouwd zijn doet Fleur wel mee als erfgenaam, samen met de kinderen van Gerard. In dat geval wordt Fleur enig eigenaar van alles (**wettelijke verdeling**), maar zie "Waar moeten Gerard en Fleur op letten?"

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Gerard hiervan afwijken door het maken van een **testament**.

Fleur overlijdt zonder testament

Als Fleur geen testament heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Fleur en Gerard niet getrouwd zijn erft Gerard niet van Fleur. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. De kinderen van Fleur zijn dan haar enige erfgenamen.

Als Fleur en Gerard wel getrouwd zijn doet Gerard wel mee als erfgenaam, samen met de kinderen van Fleur. In dat geval wordt Gerard enig eigenaar van alles (wettelijke verdeling), maar zie "Waar moeten Gerard en Fleur op letten?"

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Fleur hiervan afwijken door het maken van een testament.

Wat kunnen Gerard en Fleur regelen?

Gerard en Fleur kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- **Samenwoners** kunnen een samenlevingscontract maken. Dat kan voordelen opleveren op het gebied van belasting en **nabestaandenpensioen**.
- Samenwoners kunnen bovendien een **langstlevende-testament** maken, waardoor de langstlevende dezelfde positie krijgt als een echtgenoot. Gerard en Fleur kunnen dus een testament maken waarin zij elkaar beschermen tegen aanspraken van elkaars kinderen. Dan moet daarnaast wel een

samenlevingscontract zijn getekend bij de notaris.

- Als Gerard en Fleur zouden gaan trouwen is het belangrijk dat zij nadenken over **huwelijkse voorwaarden**.
- Gerard kan in een testament regelen dat zijn kinderen zijn **nalatenschap (erfenis)** pas ontvangen bij het overlijden van Fleur.
- Fleur kan in een testament regelen dat haar kinderen haar nalatenschap pas ontvangen bij het overlijden van Gerard.
- Fleur kan een testament maken waarin de kinderen van Gerard gelijk worden behandeld met haar eigen kinderen.
- Gerard kan een testament maken waarin de kinderen van Fleur gelijk worden behandeld met zijn eigen kinderen.
- Gerard kan Fleur als **voogd** aanwijzen over zijn **minderjarige** kinderen.
- Fleur kan Gerard als voogd aanwijzen over haar minderjarige kinderen voor de situatie dat haar ex-partner niet het gezag uitoefent.
- Verder kan Fleur bepalen dat haar ex-partner niet het beheer heeft over de erfenis van haar kinderen en dat haar ex-partner zich zo min mogelijk met de afwikkeling van de nalatenschap kan bemoeien. Ook kan Fleur regelen dat het vermogen dat haar kinderen van haar erven bij hun overlijden niet 'doorvererft' naar haar ex-partner. Gerard kan hetzelfde regelen als hij de kinderen van Fleur laat erven uit zijn nalatenschap.

Waar moeten Gerard en Fleur op letten?

- Waarschijnlijk hebben de kinderen van Gerard de erfenis van hun moeder nog niet gehad. In dat geval heeft Gerard een (geld)schuld aan zijn kinderen. Vaak is het zo dat als Gerard trouwt, gaat samenwonen of het huis verkoopt deze schuld al moet worden afgelost. Als Gerard overlijdt dient de schuld in ieder geval te worden afgelost. Dat betekent dat een deel van zijn vermogen bij voorrang naar zijn kinderen moet. Dit kan hij niet voorkomen door een testament te maken. In veel gevallen is Gerard ook nog eens (een hoge) rente verschuldigd over deze schuld aan zijn kinderen, waardoor zijn vermogen zelfs negatief kan zijn! Het verzorgd willen achterlaten van Fleur kan daardoor een probleem zijn of worden voor Gerard. Het is belangrijk om te (laten) onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn om Fleur toch verzorgd achter te laten.
- Het vermogen dat over is na het betalen van de schuld aan de kinderen kan Gerard wel met een langstlevende regeling helemaal aan Fleur nalaten. Tenzij Gerard het anders regelt, kan Fleur dan alles opmaken. Dat kan betekenen dat er uiteindelijk niets meer van de nalatenschap van Gerard overblijft voor zijn kinderen.

- Fleur kan haar nalatenschap met een langstlevende regeling helemaal aan Gerard nalaten. Bijvoorbeeld omdat zij hem verzorgd wenst achter te laten. Tenzij Fleur het anders regelt, kan Gerard dan alles opmaken. Dat kan betekenen dat er uiteindelijk niets meer van de nalatenschap van Fleur overblijft voor haar kinderen.
- Een langstlevende regeling betekent ook dat het vermogen van Gerard bij de kinderen van Fleur terecht kan komen en andersom.
- Kinderen kunnen na het overlijden van een ouder *wilsrechten* hebben of krijgen. Daarmee kunnen ze bijvoorbeeld spullen van de inboedel of zelfs de woning opeisen. Dus de kinderen van Gerard kunnen deze rechten uitoefenen als hij met Fleur gaat trouwen of daarna als eerste overlijdt en andersom.
- Als een kind van Fleur erft en vervolgens overlijdt, kan de ex-partner van Fleur als wettelijk erfgenaam van het kind mogelijk alsnog haar vermogen in handen krijgen.
- Als er kinderen van Fleur minderjarig zijn wordt haar ex-partner automatisch betrokken bij de afwikkeling van haar nalatenschap.
- De ex-partner van Fleur heeft mogelijk recht op een deel van haar *pensioen*. Dat betekent dus dat dit deel niet bij Gerard terecht kan komen.
- Als Gerard en Fleur trouwen zijn zij wettelijk verplicht mee te betalen aan de verzorging, opvoeding en studie van elkaars kinderen.
- Als Gerard en Fleur gaan samenwonen of trouwen kan dat gevolgen hebben voor te betalen of te ontvangen partner- en/of kinderalimentatie.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan *ouderdoms- en nabestaandenpensioen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen* en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

Overleden partner én ex-partner, allebei eigen kinderen en met gemeenschappelijke kinderen

Gerard & Fleur

Gerard en Fleur hebben beiden kinderen uit een eerdere relatie en Gerard en Fleur hebben daarnaast ook gemeenschappelijke kinderen. De eerdere relatie van Gerard is geëindigd door het overlijden van zijn partner. De eerdere relatie van Fleur is geëindigd door scheiding.

Omdat deze situatie voor een belangrijk deel overeenkomt met die waarbij er geen gemeenschappelijke kinderen zijn, is hetgeen hiervoor over Gerard en Fleur is aangegeven ook op deze situatie van toepassing.

Toch zijn er verschillen en ook extra mogelijkheden en aandachtspunten die hieronder worden vermeld.

Gerard overlijdt zonder testament

Als Gerard geen testament heeft geldt de wettelijke regeling.

Als Fleur en Gerard niet getrouwd zijn erft Fleur niet van Gerard. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. De kinderen van Gerard zijn dan zijn enige erfgenamen.

Als Fleur en Gerard wel getrouwd zijn doet Fleur wel mee als erfgenaam, samen met de kinderen van Gerard. In dat geval wordt Fleur enig eigenaar van alles (wettelijke verdeling), maar zie "Waar moeten Gerard en Fleur nog meer op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Gerard hiervan afwijken door het maken van een testament.

Fleur overlijdt zonder testament

Als Fleur geen testament heeft geldt dezelfde wettelijke regeling als die voor Gerard geldt als hij geen testament heeft.

Als Gerard en Fleur niet getrouwd zijn erft Gerard niet van Fleur. Ook niet als zij een samenlevingscontract hebben. De kinderen van Fleur zijn dan haar enige erfgenamen.

Als Gerard en Fleur wel getrouwd zijn doet Gerard wel mee als erfgenaam, samen met de kinderen van Fleur. In dat geval wordt Gerard enig eigenaar van alles (wettelijke verdeling), maar zie "Waar moeten Gerard en Fleur op letten?".

Dit is zoals het wettelijk is geregeld, uiteraard kan Fleur hiervan afwijken door het maken van een testament.

Wat kunnen Gerard en Fleur nog meer regelen?

Gerard en Fleur kunnen denken aan de volgende mogelijkheden:

- Als de kinderen van Gerard of Fleur **meerderjarig** zijn, kunnen zij tot voogd worden benoemd over de gemeenschappelijke minderjarige kinderen. Ook kunnen die meerderjarige kinderen het beheer krijgen over de erfenis van de gemeenschappelijke kinderen totdat die gemeenschappelijke kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

Waar moeten Gerard en Fleur nog meer op letten?

- De erfdelen van de kinderen vanwege het overlijden van de eerdere partner van Gerard verkleinen zijn eigen nalatenschap. Zeker als over deze erfdelen ook nog rente moet worden vergoed. Zowel de erfdelen als de rente zullen namelijk eerst aan die kinderen moeten worden betaald, voordat zijn eigen nalatenschap vererft. Dit kan betekenen dat mogelijk ongewenst veel meer vermogen van Gerard terechtkomt bij zijn kinderen uit zijn eerdere relatie dan bij zijn gemeenschappelijke kinderen met Fleur.
- Als Fleur of Gerard van elkaar hebben geërfd, kunnen zij vervolgens hun eigen kinderen en/of de gemeenschappelijke kinderen al dan niet bewust voorttrekken bij de afwikkeling van de nalatenschap van de ander en bij hun eigen nalatenschap. Het is zelfs mogelijk dat de kinderen van de ander helemaal niets gaan erven van de langstlevende, ook al hadden Gerard en Fleur dat eerder wel zo geregeld. Robert en Sophie kunnen namelijk altijd hun eigen testament wijzigen.
- Als Gerard en Fleur elkaars kinderen uit hun eerdere relatie willen laten meedelen in hun nalatenschap, dan betekent dit dat deze kinderen gaan erven van Gerard, van Fleur én van hun eigen andere ouder. Dit kan betekenen dat mogelijk ongewenst veel meer vermogen terechtkomt bij de kinderen uit de eerdere relaties dan bij de gemeenschappelijke kinderen van Gerard en Fleur. Dat komt omdat de kinderen van Gerard al van hun eigen moeder hebben geërfd en de kinderen van Fleur ook van hun vader gaan erven. De gezamenlijke kinderen van Gerard en Fleur erven echter alleen van Gerard en Fleur.
- Soms geeft de wet kinderen extra rechten op de nalatenschap. Dat kan het geval zijn als Gerard en Fleur allebei zijn overleden én de gemeenschappelijke kinderen veel jonger zijn dan de kinderen uit de eerdere relaties van Gerard of Fleur.

Uw EPN-notaris kan u helpen bij het vinden van de door u gewenste balans tussen de belangen van uw partner en de kinderen.

Andere belangrijke zaken

Naast het bovenstaande is het van belang om aandacht te besteden aan ouderdoms- en nabestaandenpensioen, AOW, lijfrente, levensverzekeringen en dergelijke. Hierover kunt u verderop in deze brochure meer lezen.

HUWELIJK, GEREgistREERD PARTNERSCHAP EN SAMENLEVINGSCONTRACT

Samenlevingsvormen

Nederland kent verschillende samenlevingsvormen. Zo is er naast het huwelijk ook het geregistreerd partnerschap. Maar "gewoon" samenwonen kan ook; met of zonder samenlevingscontract.

Vaak spelen emotionele motieven een rol bij de keuze voor een bepaalde samenlevingsvorm. De keuze die wordt gemaakt heeft naast fiscale gevolgen ook gevolgen voor het erfrecht en het pensioen. Het is dus van het grootste belang dat wordt stilgestaan bij de consequenties van de gekozen samenlevingsvorm.

1. Huwelijk

Lange tijd was het huwelijk de enige samenlevingsvorm die wettelijk geregeld was. In de wet is dan ook veel geregeld voor diegenen die gehuwd zijn, zoals het ontstaan van de wettelijke (beperkte) gemeenschap van goederen.

De wet verbindt aan het huwelijk ook gevolgen op het gebied van belastingen, het erfrecht en pensioenen. Als je van deze algemene regels wil afwijken, dient dit te gebeuren door middel van huwelijkse voorwaarden en/of testament bij de notaris.

2. Geregistreerd partnerschap

Voor deze samenlevingsvorm gelden praktisch dezelfde wettelijke bepalingen als voor gehuwde partners. Zoals ook de wettelijke (beperkte) gemeenschap van goederen. En ook hier geldt dat men van deze algemene regels kan afwijken door middel van partnerschapsvoorwaarden en/of testament bij de notaris.

Geregistreerd partnerschap is bijna hetzelfde als huwelijk

Trouwen en een geregistreerd partnerschap zijn dus samenlevingsvormen die veel op elkaar lijken.

Er is een aantal verschillen tussen het huwelijk en het geregistreerd partnerschap:

Een geregistreerd partnerschap wordt niet in ieder buitenland erkend.

Een geregistreerd partnerschap kan, als u geen minderjarige kinderen heeft, buiten de rechter om eindigen. Voor het beëindigen van een huwelijk moet u altijd naar de rechter.

Het geregistreerd partnerschap kent geen scheiding van tafel en bed.

Als u trouwt, moet u elkaar het 'ja-woord' geven. Bij een geregistreerd partnerschap is dit niet verplicht.

3. Samenwonen zonder contract

Voor 'samenwonen' is in de wet niets of nauwelijks iets geregeld. Met name op het gebied van erfrecht kan dat ingrijpend zijn. Samenwoners erven niet automatisch van elkaar; ook niet als je al geruime tijd (langer dan 5 jaar) met elkaar samenwoont en/of samen kinderen hebt. Samenwonen zonder contract is de meest vrijblijvende manier van samenleven. Voor sommige mensen is dat juist prettig, maar men dient zich wel te realiseren dat dan wettelijk echt niets geregeld is. Bij overlijden van één van de partners gaat bijvoorbeeld het (aandeel in het) huis naar de familie van de overledene en niet naar de overgebleven partner. Ook is er voor de langstlevende partner vaak geen recht op nabestaandenpensioen.

4. Samenwonen met contract

Samenwonen met contract biedt vele voordelen.

Alleen samenwoners met contract kunnen voorkomen dat bij overlijden van een van hen de –al dan niet gezamenlijke kinderen– hun kinsdeel (erfdeel) kunnen opeisen gedurende het leven van de langstlevende.

Voorts kunnen zij elkaar aanwijzen als rechthebbende op het nabestaandenpensioen. De meeste pensioenfondsen erkennen een partner bij het nabestaandenpensioen alleen als er een samenlevingscontract is.

In een samenlevingscontract kan een verblijfsbeding worden opgenomen waarmee bijvoorbeeld de gezamenlijke inboedel en woning toevalt aan de langstlevende der partners.

Maar pas op: ook als er een samenlevingscontract met **verblijfsbeding** is, erven samenwonenden nog steeds niet automatisch alles van elkaar. Daarvoor is een door de notaris opgemaakt testament een vereiste.

Verschil samenlevingscontract en huwelijk/geregistreerd partnerschap

Verschillen tussen een samenlevingscontract enerzijds en een huwelijk of geregistreerd partnerschap anderzijds zijn:

1. Bij een huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstaat automatisch een aantal rechten en plichten ten opzichte van elkaar (denk aan onderhoudsplicht, alimentatie en erfrecht). Bij een samenlevingscontract ontstaan deze rechten en plichten alleen als ze in het samenlevingscontract én een testament worden opgenomen.
2. Bij een samenlevingscontract is er geen sprake van gemeenschap van goederen.

3. Bij een huwelijk of partnerschap hebben beide partners automatisch het ouderlijk gezag over de gezamenlijke kinderen. Bij een samenlevingscontract krijgt alleen de moeder automatisch ouderlijk gezag. De man moet het kind eerst erkennen om de officiële vader te worden en kan daarna samen met de moeder het gezamenlijk gezag laten registreren. Wil de moeder niet meewerken? Dan kan de man het gezamenlijk gezag aan de rechter vragen. Bijstand van een advocaat is daarvoor een vereiste.
4. Een samenlevingscontract kan zonder tussenkomst van een derde worden beëindigd, zelfs als er kinderen zijn.

PENSIOEN

Pensioenopbouw bij gehuwden en geregistreerde partners

Veelal hebben partners tijdens het *huwelijk* of *geregistreerd partner* *ouderdomspensioen* opgebouwd. De Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (WVP) regelt – sinds 1 mei 1995 – het delen van dat pensioen bij een scheiding van gehuwden of geregistreerd partners.

Het tijdens het huwelijk opgebouwde *ouderdomspensioen* wordt verevend. Verevening houdt in dat de vereveningsgerechtigde ex-partner (die minder pensioen heeft opgebouwd dan de ander) een recht krijgt op het pensioenfonds tot uitkering van een gedeelte van het ouderdomspensioen van de vereveningsplichtige ex-partner (die zelf meer pensioen heeft opgebouwd dan de ander). Het door beide partners tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap opgebouwde ouderdomspensioen wordt gedeeld, waardoor degene die minder pensioen heeft opgebouwd aanspraak krijgt op een gedeelte van het pensioen van de ander, zodat ieder van het totaal tijdens het huwelijk opgebouwd ouderdomspensioen een gelijk deel krijgt. De waarde van nabestaandenpensioenen wordt echter niet in de verevening betrokken.

Het voordeel van het systeem van de verevening is dat de ex-partners niet aan elkaar hoeven te betalen, maar hun (deel van het) pensioen rechtstreeks van het pensioenfonds krijgen. Daarom is het van belang dat de scheiding tijdig – binnen twee jaar – wordt gemeld bij de betreffende pensioenfondsen (via een bepaald formulier). Alleen dan betaalt het pensioenfonds het pensioen namelijk rechtstreeks uit aan de ex-partner. Ontvangt het pensioenfonds het formulier te laat? Dan moet degene die het pensioen ontvangt daarvan een deel aan de 'ex' uitbetalen en moet de 'ex' daarvoor dus bij de pensioengerechtigde aankloppen in plaats van bij het pensioenfonds.

Voor de uitkering van het pensioen ben je afhankelijk van het moment dat de ex-partner met pensioen gaat. Pas dan krijgt de vereveningsgerechtigde ex-partner een deel van het pensioen uitgekeerd. Als er een groter leeftijdsverschil tussen de partners is, kan dit tot ongewenste gevolgen leiden. De ex-partners kunnen in dat geval afspreken dat de aanspraak op het ouderdomspensioen samen met de aanspraak op *nabestaandenpensioen* (opgebouwd door de ex-partner) worden omgezet (geconverteerd) in een eigen recht op pensioen voor de

vereveningsgerechtigde . Dat wil zeggen dat hij/zij een pensioenaanspraak krijgt, waarvan de hoogte en de ingangsdatum niet afhankelijk zijn van de persoonlijke situatie van de vereveningsplichtige partner (ex-partner).

De pensioenuitvoerder is echter niet verplicht om met conversie in te stemmen.

Bij **huwelijkse voorwaarden** (dan wel **partnerschapsvoorwaarden**), of ter gelegenheid van de scheiding (in een scheidingsconvenant) kan worden afgeweken van de standaard wettelijke regeling. Er kan bijvoorbeeld bepaald worden dat ook het vóór het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen gedeeld moet worden, of dat het pensioen in een andere verhouding dan 50/50 verdeeld wordt, of dat de verevening van ouderdomspensioen volledig uitgesloten wordt en dat ieder bij scheiding zijn/haar eigen aanspraak op ouderdomspensioen behoudt.

Voor wat betreft het partnerpensioen is bepaald – in geval sprake is van een partnerpensioen op basis van **de opbouwvariant** – dat de ex-partner aanspraak behoudt op het partnerpensioen dat opgebouwd is tijdens het huwelijk en voor het huwelijk (tenzij dit al vergeven is aan een eerdere ex-partner). Door het huwelijk of geregistreerd partnerschap wordt een partner automatisch rechthebbende op het partnerpensioen in geval van overlijden. Het is mogelijk om, na de scheiding, afstand te doen van elkaars partnerpensioen.

De WVP geldt alleen voor pensioen en niet voor privé-voorzieningen die getroffen zijn als inkomensvoorziening voor later. Afhankelijk van het huwelijks- of partnerschapsvermogensregime dienen deze voorzieningen wel of niet gedeeld te worden.

Pensioenopbouw bij samenwoners

De WVP geldt in principe alleen bij gehuwden en geregistreerd partners en niet bij ongehuwd **samenwoners** (ook niet als er een notarieel samenlevingscontract is).

Kortom: samenwoners krijgen niet automatisch recht op elkaars ouderdomspensioen. In een **samenlevingscontract** kan wel overeengekomen worden dat het ouderdomspensioen wordt verdeeld conform de regels van de WVP. Om dit vlekkeloos te laten verlopen is nodig dat de pensioenuitvoerder bereid is mee te werken. Wil de pensioenuitvoerder niet meewerken dan kunnen partners de verdeling alsnog overeenkomen, maar dan dient de 'vereveningsplichtige' na pensioeningang telkens zelf een deel van de uitkering uit te betalen aan de 'vereveningsgerechtigde'.

Om gerechtigde te worden tot het *partnerpensioen* kunnen bij ongehuwd samenwonenden per pensioenuitvoerder verschillende voorwaarden gelden. Het pensioenreglement is hierbij doorslaggevend; in de meeste gevallen wordt geëist dat er sprake van een notarieel samenlevingscontract.

Samenwoners moeten zich dus aanmelden bij het pensioenfonds, zonder aanmelding kan het zijn dat een partner geen partnerpensioen krijgt. Veel pensioenfondsen hebben aanmeldformulieren staan op hun website.

Overigens geldt voor samenwoners wel dat de aanspraak op het partnerpensioen – als sprake is van de opbouwvariant – ook behouden blijft bij het beëindigen van de relatie (net zoals voor gehuwden en geregistreerd partners geldt). Dit betreft niet alleen de periode van het samenwonen maar ook de periode daaraan voorafgaand! Acht men dit ongewenst – bijvoorbeeld omdat een nieuwe partner in aanmerking moet kunnen komen voor een volwaardig partnerpensioen – dan kan in het samenlevingscontract worden overeengekomen dat de ex-partners op verzoek verplicht zijn om afstand te doen van hun aanspraken op partnerpensioen. Dit kan ook bij de 'scheiding' worden afgesproken, maar de kans dat er dan wordt meegewerkt is meestal niet zo groot.

VERZEKERINGEN

In de dagelijkse praktijk komen veel verzekeringen voor, uiteenlopend van inboedelverzekeringen tot aansprakelijkheidsverzekeringen. In het kader van overlijden worden veelal ook verzekeringen afgesloten om een partner verzorgd achter te laten. Een voorbeeld daarvan is een overlijdensrisicoverzekering (ook wel een levensverzekering genoemd, en niet te verwarren met een uitvaartverzekering). Met een **overlijdensrisicoverzekering** verzekert u voor een bepaalde periode het leven van uw partner. Komt uw partner binnen die periode te overlijden, dan keert de verzekeraar een bepaald bedrag uit.

Bij het afsluiten van een overlijdensrisicoverzekering is er een aantal aandachtspunten. Naast het bepalen van het uit te keren bedrag, zijn dat de volgende aandachtspunten:

1. verzekeringnemer: oftewel degene die de verzekering afsluit;
2. verzekerde: het leven dat verzekerd wordt, het 'verzekerd lijf', op wiens leven wordt de verzekering gesloten?;
3. begunstigde: degene die het geld ontvangt bij overlijden binnen de in de polis vermelde periode;
4. verzekeraar: de verzekeringsmaatschappij waar de verzekering afgesloten wordt.

Over de uitkering uit een overlijdensrisicoverzekering moet in sommige gevallen **erfbelasting** betaald worden door de begunstigde. In het geval dat de verzekeringnemer en de verzekerde niet dezelfde persoon zijn, is – bij bepaalde samenlevingsvormen – geen erfbelasting verschuldigd. Het gaat dan om partners met een **samenlevingscontract**, ofwel partners met een **huwelijk** of **geregistreerd partnerschap** met **huwelijkse** dan wel **partnerschapsvoorwaarden**. Als de verzekeringnemer en de verzekerde **partners** van elkaar zijn, is voor de vraag of er inderdaad geen erfbelasting verschuldigd is van belang dat het samenlevingscontract dan wel de huwelijkse of partnerschapsvoorwaarden goed zijn opgesteld.

Het afsluiten van een overlijdensrisicoverzekering kan een verlengstuk zijn van het opmaken van een **testament**, daar waar een extra verzorgingsbehoefte bestaat voor een partner en/of kinderen. Ook worden in situaties van ex-partners overlijdensrisicoverzekeringen gesloten. U kunt hierbij denken aan de situatie dat u voor een bepaalde periode een overlijdensrisicoverzekering op het leven van uw ex-partner sluit. Daarmee kunt u bijvoorbeeld voorkomen dat er problemen ontstaan omdat de **kinderalimentatie** wegvalt bij het overlijden van uw ex-partner.

In het verleden afgesloten overlijdensrisicoverzekeringen verdienen ook aandacht bij het aangaan van een nieuwe relatie. Wie is er in de al lopende polis aangewezen als begunstigde? Het komt geregeld voor dat een ex-partner daar nog als begunstigde is genoemd, en dat u inmiddels gescheiden bent doet aan die benoeming (mogelijk) niets af. Ook kan het raadplegen van echtscheidingsconvenanten van belang zijn: soms wordt een met de ex-partner samen afgesloten kapitaalverzekering nog niet verdeeld bij de scheiding, maar pas bij de uitkering daarvan. Daar waar u denkt deze toe te laten komen aan de nieuwe partner, kan een ex-partner mogelijk nog aanspraak maken op (een gedeelte van) de poliswaarde.

Een overlijdensrisicoverzekering is vaak gekoppeld aan een hypothecaire geldlening. Bij het overlijden van een partner wordt met de uitkering uit de overlijdensrisicoverzekering de hypothecaire geldlening (geheel of gedeeltelijk) afgelost. Hierdoor worden de maandlasten voor de achtergebleven partner lager. De uitkering van deze overlijdensrisicoverzekering aan de bank kan van invloed zijn op de te betalen erfbelasting en/of de omvang van de erfdelen van de kinderen.

De bank wil namelijk zekerheid dat zij het bedrag ontvangt na overlijden (en dat de partner het geld dus niet aan andere dingen besteedt, of voor zichzelf houdt), en dat kan op twee manieren:

1. de bank wijst zichzelf aan als begunstigde van overlijdensrisicoverzekering;
2. de partner blijft begunstigde, maar tekent vooraf al een soort 'betalingsopdracht' aan de bank, zodat het geld niet op de bankrekening van de partner terechtkomt, maar rechtstreeks aan de bank overgemaakt wordt.

Het verschil tussen de situatie dat de bank rechtstreeks als begunstigde optreedt (optie 1) en de situatie dat de partner als begunstigde het geld krijgt en dit doorbetaalt aan de bank (optie 2) zit hem niet in de aflossing van de hypothecaire geldlening: die wordt namelijk altijd (geheel of gedeeltelijk) afgelost. Het verschil zit hem in de vraag of de **nalatenschap** van de overledene profiteert van de uitkering uit overlijdensrisicoverzekering, of dat deze alleen aan de partner toekomt. Bij optie 1 (bank is begunstigde) komt de uitkering toe aan de nalatenschap, en dus aan alle erfgenamen, waardoor de kindsdelen groter kunnen worden. Bij optie 2 (partner begunstigde met betalingsopdracht) profiteert alleen de partner van de uitkering en worden de kindsdelen veelal niet groter.

In een patchwork family is het daarom erg belangrijk om stil te staan bij de manier van uitkeren van overlijdensrisicoverzekering: wie moet daar het voordeel van hebben? En hoe pakt dit uit voor de erfbelasting?

Erf- en schenkbelasting in verband met een patchwork family

Erfbelasting

Als door een overlijden vermogen vererft naar bijvoorbeeld een *partner* of (stief) kinderen, dan kun-nen zij *erfbelasting* verschuldigd zijn.

Alle personen die iets uit een *nalatenschap* verkrijgen moeten daarover namelijk - als het meer waard is dan het voor hem/haar geldende vrijgestelde bedrag - erfbelasting betalen aan de Belastingdienst.

Ook als een (stief)kind een niet-opeisbare vordering krijgt op de langstlevende partner, en dus feitelijk nog niets ontvangt uit de nalatenschap, wordt deze vordering aangemerkt als een *erfenis* en belast met erfbelasting. Zolang (stief) kinderen hun erfdeel nog niet uitbetaald krijgen, omdat de langstlevende partner de *nalatenschap* onder zich mag houden, moet de door hen verschuldigde erfbelasting door de langstlevende partner worden voorgeschoten.

Aangifte

Na het overlijden kan de Belastingdienst een verzoek aan de erfgenamen doen om een aangifte in te dienen voor de erfbelasting. De termijn waarbinnen de aangifte moet worden ingediend is standaard 8 maanden na het overlijden. Als er meer tijd nodig is dan 8 maanden om de aangifte te doen, kan uitstel worden aangevraagd bij de Belastingdienst. Na ontvangst van de aangifte zal de Belastingdienst doorgaans binnen een paar maanden een aanslag opleggen voor het te betalen bedrag. Ook als er geen verzoek komt van de Belastingdienst zijn de erfgenamen verplicht aangifte te doen, als er erfbelasting verschuldigd zou zijn.

Vrijstellingen

De erfbelasting kent vrijgestelde bedragen, waarover een erfgenaam geen erfbelasting is verschuldigd. Ook als het erfdeel hoger is dan het vrijgestelde bedrag blijft de vrijstelling gelden, en is alleen erfbelasting verschuldigd over het gedeelte van het erfdeel dat de vrijstelling te boven gaat.

De volgende vrijstellingen zijn van belang als vermogen wordt nagelaten aan een partner, kinderen, *stiefkinderen* en/of (stief)kleinkinderen.

De vrijstelling voor een partner bedraagt ruim € 650.000,00. De vrijstelling is lager als er sprake is van *pensioenimputatie*.

Kinderen hebben een vrijstelling van ruim € 20.000,00. Dezelfde vrijstelling geldt ook voor stiefkin-deren, voor zover de eigen ouder van het stiefkind niet is gescheiden van de stiefouder. Voor de heffing van erfbelasting worden kinderen en stiefkinderen dus gelijk behandeld. Ook kleinkinderen hebben per persoon een vrijstelling van ruim € 20.000,00 en ditzelfde geldt voor stiefkleinkinderen.

De precieze bedragen van de vrijstellingen veranderen ieder jaar omdat er indexering plaats vindt. Een EPN-notaris kan precies vertellen welke bedragen zijn vrijgesteld voor het lopende kalender-jaar.

Indien de waarde van een erfdeel de vrijstelling overstijgt, is over het gedeelte van het erfdeel dat boven de vrijstelling uitkomt erfbelasting verschuldigd. Het tarief voor partners en (stief)kinderen is 10% over de eerste ruime € 125.000,00, en 20% over het meerdere. (Stief)kleinkinderen betalen op dezelfde manier 18% à 36% erfbelasting.

Erfbelasting in geval van de wettelijke verdeling

Als de *wettelijke verdeling* van toepassing is op een nalatenschap, wordt de langstlevende partner eigenaar van het volledige vermogen. De kinderen (en, indien dat zo geregeld is, ook de stiefkin-deren) verkrijgen een vordering ter grootte van hun erfdeel op de langstlevende partner. De vorde-ringen van de (stief)kinderen worden ook belast met erfbelasting. Na het overlijden kunnen vaak nog keuzes worden gemaakt waardoor de hoogte van de erfbelasting wordt beïnvloed, welke keu-zes gemaakt moeten worden binnen de aangiftetermijn voor de erfbelasting. Een EPN-notaris kan aan de hand van een vermogensoverzicht berekenen wat de consequenties van deze keuzes zijn en hoe ervoor gezorgd kan worden dat zo min mogelijk erfbelasting hoeft te worden betaald.

Erfbelasting in geval van vruchtgebruik

Indien er wordt gekozen voor een *testament* waarin de langstlevende partner het vruchtgebruik (het gebruiksrecht, en dus geen eigendom) krijgt over de nalatenschap, dan heeft dit vruchtgebruik een bepaalde waarde.

Om deze waarde te kunnen bepalen, moet er een berekening worden gemaakt van de omvang van de nalatenschap, door de waarde van de bezittingen te verminderen met het bedrag van de schul-den van de nalatenschap. Het resultaat van deze berekening is het saldo van de nalatenschap.

Het vruchtgebruik heeft een waarde gelijk aan een bepaald percentage van het saldo van de nala-tenschap. Dit percentage hangt af van de leeftijd van de vruchtgebruiker, en in welke gevallen het vruchtgebruik moet eindigen. Het

resterende gedeelte van het saldo van de nalatenschap (dit saldo minus de waarde van het vruchtgebruik) wordt aan de kinderen en – indien zij tot **erfgenaam** zijn benoemd – de stiefkinderen toegerekend. Daarover zijn zij erfbelasting verschuldigd, welke erbe-lastig doorgaans ten laste van de nalatenschap komt, dus ten laste van het vermogen waarover de langstlevende partner het vruchtgebruik heeft verkregen. Als het vruchtgebruik eindigt hoeft er niet opnieuw erfbelasting betaald te worden over het vruchtgebruikvermogen. Een EPN-notaris kan aan de hand van een vermogensoverzicht berekenen hoeveel erfbelasting verschuldigd is.

Erfbelasting in geval van een tweetrapsmaking

Het is ook mogelijk om in een testament de partner tot enig erfgenaam te benoemen, in combinatie met een zogeheten **tweetrapsmaking**. Dit houdt in dat de langstlevende partner eigenaar wordt van het volledig vermogen, maar dat hetgeen van de nalatenschap resteert bij het overlijden van de langstlevende partner, aan de (stief)kinderen toekomt. Zodoende is bij het eerste overlijden alleen erfbelasting verschuldigd over het erfdeel van de langstlevende partner, en zijn de (stief)kinderen voor de erfbelasting nog niet in beeld. De langstlevende partner heeft, zoals hiervoor vermeld, een grote vrijstelling voor de heffing van erfbelasting, zodat een tweetrapstestament bij het eerste overlijden vaak de voordeligste optie is voor de heffing van erfbelasting.

Als de (stief)kinderen door het overlijden van de langstlevende partner het dan nog resterende ge-deelte van de nalatenschap erven, betalen zij pas op dat moment erfbelasting over de nalatenschap, en alleen over het deel daarvan dat ze daadwerkelijk in handen krijgen. Het maken van een tweetrapstestament leidt dus tot een uitstel van erfbelasting, omdat er bij het eerste overlijden vaak geen erfbelasting verschuldigd is. Met name als er door de langstlevende partner niet wordt inge-teerd op het geërfde vermogen, kan de in totaal (over de beide nalatenschappen) verschuldigde erfbelasting echter wel (veel) hoger zijn dan bij andere testamentvormen. Een EPN-notaris kan hier meer over vertellen.

Huwelijkse voorwaarden/partnerschapsvoorwaarden/samenlevingscontract

Bij het berekenen van de erfbelasting die verschuldigd zal zijn als gevolg van het overlijden, is het dus altijd van belang om het saldo van de nalatenschap te bepalen. Daarbij spelen de afspraken die partners hebben gemaakt over de verdeling van hun vermogen in een **samenlevingscontract**, **huwelijkse voorwaarden** of **partnerschapsvoorwaarden** een belangrijke rol.

Overlijden langstlevende partner

Bij het overlijden van de langstlevende partner is erfbelasting verschuldigd over hetgeen de (stief)kinderen nog van deze (stief)ouder erven. Een eerder aan de (stief)kinderen toegekend erf-deel, zoals bij een wettelijke verdeling of vruchtgebruik, wordt niet nogmaals belast met erfbelasting bij het overlijden van de tweede (stief)ouder. Datzelfde geldt ook voor de eventueel bijgeschreven rente. De vorderingen van de (stief)kinderen en de eventueel bijgeschreven rente zijn aftrekposten voor de erfbelasting bij het overlijden van de tweede (stief)ouder. Daarom is het van belang dat vastgesteld wordt wat de verkrijging van de (stief)kinderen is ten tijde van het eerste overlijden. Bij een tweetrapsmaking is bij het eerste overlijden geen erfbelasting betaald over de erfdelen van (stief)kinderen, en gebeurt dat dus alsnog.

Een nieuwe woning; samen kopen, dus samen lenen en betalen?

Wanneer mensen samen een woning kopen, hebben ze hier over het algemeen een hypotheek voor nodig, vaak aangevuld met spaargeld, een geschonken of geërfd geldbedrag en/of de verkoopopbrengst van een voorgaande woning. Vanwege de grote financiële belangen is het belangrijk om op dat moment duidelijk vast te leggen wie er welk bedrag in de woning investeert, en welke gevolgen dit moet hebben wanneer de woning later weer verkocht zou worden of wanneer de partners uit elkaar zouden gaan. Daarbij moet ook goed gekeken worden naar de fiscale gevolgen van het aangaan van de hypotheek en de inleg van 'eigen geld'. Dit onderwerp speelt dus niet alleen bij samengestelde gezinnen, maar zal bij samengestelde gezinnen wel vaker spelen, omdat de kans groot is dat tenminste één partner al eerder een woning (met hypotheek) heeft gehad.

Wanneer er geen afspraken worden gemaakt, of bij het maken de afspraken niet goed wordt nagedacht over de gevolgen van de keuzes, kan dit grote financiële en fiscale problemen opleveren die vaak niet meer opgelost kunnen worden.

Financiële gevolgen

Als partners samen een hypotheekschuld aangaan worden ze allebei hoofdelijk aansprakelijk, wat wil zeggen dat de bank op ieder van hen de volledige hypotheekschuld kan verhalen. In de onderlinge verhouding tussen de partners zal het vaak zo zijn dat zij de hypotheekschuld 50/50 zijn aangegaan, omdat ze ook voor gelijke delen eigenaar zijn van de woning, al dan niet op basis van een gemeenschap van goederen.

Wanneer er daarnaast – bij de aankoop of later, zoals bij een verbouwing of aflossing op de hypotheekschuld – ook eigen geld in de woning zou worden gestoken, en de ene partner meer inlegt dan de ander, krijgt de partner die het meest inlegt doorgaans een vordering (een recht op teruggave) op de andere partner. Op die manier kunnen partners eigen geld investeren in de gemeenschappelijke woning, zonder dat ze daarmee de helft van het bedrag 'schenken' aan de ander.

Daarbij kan bovendien worden afgesproken of de onderlinge vordering waardevervalst of rentedragend moet zijn, of dat deze bijvoorbeeld meestijgt en –daalt met de waardeontwikkeling van de woning. Als dergelijke afspraken niet worden gemaakt, dan bepaalt de wet (en de rechter) de waardeontwikkeling van de vordering.

Wanneer samenwoners onderling vorderingen op elkaar hebben, en zij vervolgens

trouwen zonder huwelijkse voorwaarden te maken, gaan deze vorderingen voor de helft verloren als gevolg van de gemeenschap van goederen die daarbij ontstaat.

Een andere manier om vast te leggen dat de ene partner meer geld in de woning heeft geïnvesteerd dan de ander, is door een draagplichtovereenkomst te sluiten. In een draagplichtovereenkomst spreken de partners af dat ze de hypotheekschuld niet 50/50 zullen dragen, maar dat ze hiermee de inleg van eigen geld compenseren.

Voorbeeld

Marcel en Yvonne zijn zojuist 50/50 eigenaar geworden van een huis van € 200.000 dat ze hebben gefinancierd met een hypotheekschuld van € 150.000, en € 50.000 aan verkoopopbrengst van Marcells vorige woning. Om (de gevolgen van) de inleg van Marcel vast te leggen, spreken ze af dat de hypotheekschuld voor € 50.000 door Marcel wordt gedragen, en voor € 100.000 door Yvonne. Op die manier financieren ze allebei de helft van de woning.

Als ze een paar jaar later de woning zouden verkopen voor € 220.000, en tussentijds niet is afgelost op de hypotheekschuld, ontvangt Marcel (€ 110.000 minus € 50.000 is) € 60.000 van de overwaarde, en ontvangt Yvonne (€ 110.000 minus € 100.000 is) € 10.000 van de overwaarde. Zodoende heeft Marcel zijn € 50.000 weer terug, en ontvangen ze allebei de helft van de waardestijging van de woning.

Net als bij de onderlinge vorderingen, kan ook bij een draagplichtovereenkomst een gemeenschap van goederen roet in het eten gooien. In de wet is namelijk bepaald dat, als de woning en schuld deel uitmaken van de gemeenschap van goederen, het niet mogelijk is om de schuldverhouding af te laten wijken van de eigendomsverhouding. Een eerder gesloten draagplichtovereenkomst komt dus te vervallen wanneer de woning en hypotheekschuld deel uit gaan maken van een gemeenschap van goederen. Dit geldt ook voor de beperkte gemeenschap van goederen zoals die sinds 2018 in de wet is opgenomen.

Fiscale gevolgen

Het kopen van een woning, het afsluiten van een hypotheek en investeren in eigen geld in de woning heeft ook grote fiscale gevolgen. Dankzij de hypotheekrenteaftrek kunnen huiseigenaren tot 30 jaar lang een groot gedeelte van de betaalde hypotheekrente 'terugkrijgen' van de Belastingdienst. Wanneer de hypotheekrenteaftrek (deels) verloren gaat door een verkeerde vormgeving van

de hypotheekschuld en/of het maken van afspraken door partners die niet goed doordacht zijn, is de schade dan ook vaak groot.

Wanneer partners ook fiscaal als partners worden aangemerkt, bijvoorbeeld doordat ze getrouwd zijn, een samenlevingscontract hebben en/of samen een woning in eigendom hebben, blijft de Belastingdienst hen toch zien als individuele personen. Dit wordt onder andere duidelijk in de situatie dat de partners ieder een ander 'eigenwoningverleden' hebben.

Voorbeeld

In het voorbeeld van Marcel en Yvonne heeft Marcel € 50.000 overgehouden aan de verkoop van zijn vorige woning, waarbij de verkoopprijs € 150.000 was en nog € 100.000 aan aflossingsvrije hypotheek moest worden afgelost. Totdat Yvonne op zijn pad kwam heeft hij daar 9 jaar alleen gewoond.

Zodoende heeft Marcel, ook nu nog, recht op hypotheekrenteaftrek ten aanzien van een aflossingsvrije lening (Marcel mag gebruik maken van het 'overgangsrecht' omdat hij vóór 2013 al een aflossingsvrije lening had). Daar tegenover staat dat Marcel al 9 jaar aan hypotheekrenteaftrek verbruikt heeft, en dat hij, nu hij zijn vorige woning verkocht heeft, voor het bedrag aan overwaarde (wat zijn 'eigenwoningreserve' wordt genoemd) niet opnieuw recht heeft op hypotheekrenteaftrek. Dit laatste wordt ook wel de 'bijleenregeling' genoemd. Yvonne heeft tot nu toe bij haar ouders gewoond, en is vervolgens gaan huren.

Zodoende heeft zij een blanco eigenwoningverleden; Yvonne heeft nog 30 jaar recht op hypotheekrenteaftrek, en heeft geen eigenwoningreserve op haar naam. Tegelijkertijd kan zij geen gebruik maken van het overgangsrecht, waardoor Yvonne alleen recht heeft op hypotheekrenteaftrek als de lening annuïtair of lineair in maximaal 30 jaar wordt afgelost.

Wanneer partners met een verschillend eigenwoningverleden samen een huis kopen en samen een hypotheek aangaan, moet dus goed bekeken en vastgelegd worden hoe ieders eigenwoningverleden in elkaar te passen is. Als het goed is zal ook de hypotheekadviseur daarmee rekening houden bij het aanvragen van de hypotheek, en dan in het bijzonder bij het vormen van de afzonderlijke leningdelen (de 'opsplitsing' van de hypotheekschuld).

Wanneer de partners geen afspraken maken, en daardoor de wet bepaalt hoe het fiscale plaatje er uit komt te zien, gebeurt er in ons voorbeeld het volgende:

Variant 1: toepassing van de wet

Marcel en Yvonne financieren hun nieuwe woning met een aflossingsvrije lening van € 50.000, een annuïtair af te lossen lening van € 100.000, en de € 50.000 verkoopopbrengst van Marcel. Omdat Marcel en Yvonne 50/50 eigenaar zijn van de woning, is het uitgangspunt dat ze ieder leningdeel ook 50/50 zijn aangegaan. Aangezien Marcel op die manier méér financiert dan zijn aandeel in de woning (€ 75.000 aan hypotheekschuld, plus € 50.000 aan eigen geld) krijgt hij een vordering op Yvonne ter waarde van € 25.000, en ontstaat de volgende fiscale situatie:

	Marcel	Yvonne
Aandeel woning	€ 100.000	€ 100.000
Aandeel hypotheek	€ 75.000	€ 75.000
Box 1-lening(en)	€ 25.000, aflossingsvrij, nog 21 jaar aftrek	€ 50.000, annuïteit, nog 30 jaar aftrek
	€ 25.000, annuïteit, nog 21 jaar aftrek	
Box 3-lening(en)	€ 25.000, annuïteit	€ 25.000, aflossingsvrij
Onderlinge vordering	€ 25.000 (+)	€ 25.000 (-)

Het probleem dat hierbij direct ontstaat, is dat ten aanzien van € 50.000 aan hypotheekschuld de hypotheekrenteaftrek niet toe te passen is. Voor de ene helft is dat te wijten aan het feit dat Marcel maximaal (€ 100.000 aan huis minus € 50.000 aan eigenwoningreserve is) € 50.000 kan lenen met hypotheekrenteaftrek. Voor de andere helft is het probleem dat Yvonne geen hypotheekrenteaftrek krijgt voor een aflossingsvrije lening.

Zouden Marcel en Yvonne ooit uit elkaar gaan, dan komt er nog een probleem bij. De Belastingdienst zal er namelijk van uitgaan dat Yvonne aan de verkoop/verdeling van de woning € 25.000 méér overhoudt dan het geval is, omdat ze nog € 25.000 aan Marcel verschuldigd is. Zou Yvonne binnen 3 jaar na de verkoop zelf weer een woning kopen, dan krijgt ze voor die € 25.000 geen hypotheekrenteaftrek.

Om deze problemen te ondervangen is er door de overheid een besluit gepubliceerd, dat maakt dat partners die fiscaal partner zijn, 50/50 eigenaar zijn van een woning én 50/50 daarvoor een hypotheekschuld zijn aangegaan, hun eigenwoningverleden met elkaar mogen 'uitruilen'. De partners kunnen voor toepassing van het besluit kiezen in hun aangifte inkomstenbelasting. Daarbij is belangrijk dat deze keuze onherroepelijk is (ook als toepassing van het besluit juist ongunstig zou uitpakken), en vaak onbewust gemaakt zal worden, omdat er niet nadrukkelijk naar gevraagd wordt in het aangifteprogramma. Het is dus heel goed mogelijk om onbewust voor toepassing van het besluit te kiezen, om vervolgens niet meer terug te kunnen komen op die keuze. Toepassing van het besluit zou in het voorbeeld het volgende effect hebben:

Variant 2: toepassing van het besluit

	<i>Marcel</i>	<i>Yvonne</i>
<i>Aandeel woning</i>	€ 100.000	€ 100.000
<i>Aandeel hypotheek</i>	€ 75.000	€ 75.000
<i>Box 1-lening(en)</i>	€ 25.000, aflossingsvrij, nog 21 jaar aftrek	€ 25.000, aflossingsvrij, nog 21 jaar aftrek
	€ 50.000, annuïteit, nog 30 / 21 jaar aftrek	€ 50.000, annuïteit, nog 30 / 21 jaar aftrek
<i>Box 3-lening(en)</i>		
<i>Onderlinge vordering</i>	€ 25.000 (+)	€ 25.000 (-)

Dankzij toepassing van het besluit lijkt het, zolang Marcel en Yvonne bij elkaar blijven, goed te gaan. De complete hypotheekschuld komt in aanmerking voor hypotheekrenteaftrek, doordat Yvonne is mee gaan delen in zowel de positieve als negatieve aspecten van het hypotheekverleden van Marcel. Keerzijde van de medaille is dus dat Yvonne voor € 50.000 aan hypotheekschuld nog maar 21 jaar gebruik kan maken van hypotheekrenteaftrek (welke jaren Marcel weer 'terugkrijgt'), en Marcel voor de helft zijn mogelijkheid om de rente van een aflossingsvrije lening in aftrek te brengen verliest aan Yvonne. De onder Variant 1 omschreven problemen ná het eindigen van de relatie spelen ook, op precies dezelfde manier, na toepassing van het besluit. Yvonne heeft dus ook in dit geval het probleem dat ze, als ze binnen 3 jaar een woning koopt, voor € 25.000 aan lening de hypotheekrenteaftrek mist.

Om de hiervoor omschreven fiscale problemen te voorkomen, kunnen Marcel en Yvonne ervoor kiezen om een draagplichtovereenkomst te sluiten. Daarbij kiezen ze niet voor toepassing van het hiervoor genoemde overheidsbesluit, maar gaan ze zelf de hypotheekschuld in hun onderlinge verhouding zo vormgeven dat deze binnen de fiscale mogelijkheden 'past' én recht doet aan hun onderlinge financiële verhouding. Daarbij is de uitkomst als volgt:

Variant 3: draagplichtovereenkomst

	<i>Marcel</i>	<i>Yvonne</i>
<i>Aandeel woning</i>	<i>€ 100.000</i>	<i>€ 100.000</i>
<i>Aandeel hypotheek</i>	<i>€ 50.000</i>	<i>€ 100.000</i>
<i>Box 1-lening(en)</i>	<i>€ 50.000, aflossingsvrij,</i> <i>nog 21 jaar aftrek</i>	<i>€ 100.000, annuïteit,</i> <i>nog 30 jaar aftrek</i>
<i>Box 3-lening(en)</i>		
<i>Onderlinge vordering</i>		

Door de leningdelen op de juiste manier 'toe te kennen' aan Marcel en Yvonne, hebben zij geen last meer van hun eigen en elkaars fiscale beperkingen, komt de hypotheekschuld volledig in aanmerking voor hypotheekrenteaftrek, en zouden Marcel en Yvonne geen last hebben van de hiervoor omschreven fiscale problemen bij het beëindigen van hun relatie. Sterker nog; door het sluiten van de draagplichtovereenkomst wordt het voor Marcel eenvoudiger/goedkoper om de woning van Yvonne over te nemen als ze uit elkaar zouden gaan.

Aangezien Marcel en Yvonne, door het sluiten van de draagplichtovereenkomst, niet 50/50 draagplichtig zijn voor de afzonderlijke leningdelen, komen ze niet meer in aanmerking voor automatische toepassing van het besluit, en kunnen ze dus niet langer onbewust (en onherroepelijk) voor die toepassing kiezen in hun aangifte inkomstenbelasting.

Ten slotte

Het gebruikte voorbeeld klinkt misschien vergezocht of ingewikkeld, maar is eigenlijk een veel voorkomende situatie, zeker in het steeds vaker voorkomende geval dat een partner al eerder met een ander heeft samengewoond en/of er sprake is van een samengesteld gezin.

Ook in gevallen die, op het eerste oog, minder ingewikkeld zijn, kan het desondanks verstandig zijn om bij de financiering van een woning over de onderlinge draagplicht na te denken. Denk bijvoorbeeld aan de situatie waarin partners samen een huis kopen, dit huis samen volledig met een hypotheek financieren, en dit voor ieder van hen de eerste koopwoning is. Voor deze partners lijkt er geen vuiltje aan de lucht, maar het is natuurlijk goed mogelijk dat later één van hen alsnog eigen geld in de woning zou steken (bijvoorbeeld uit een erfenis of een schenking). Als in zo'n geval bij de aankoop/financiering van de woning geen 'losse' leningdelen zijn gemaakt en toegekend aan de beide partners, is het (alsnog) sluiten van een draagplichtovereenkomst lastiger, en vraagt het 'onderhouden' van de draagplicht meer aandacht van de partners, terwijl deze problemen relatief eenvoudig voorkomen hadden kunnen worden. Zou er niet alsnog een draagplichtovereenkomst gesloten (kunnen) worden, dan ontstaat op het moment van de latere investering van eigen geld een vordering van de ene partner op de andere, met de hierboven omschreven financiële en fiscale gevolgen bij de verkoop van de woning en/of het beëindigen van de relatie.

Daarbij komt nog dat tegenwoordig de 'kosten koper' niet meer mee kunnen worden gefinancierd, waardoor er praktisch altijd, ook in de meest eenvoudige gevallen, sprake is van een investering van eigen geld.

Definities

Afstammeling

Een kind, kleinkind, achterkleinkind of verdere nakomeling

Begiftigde

De ontvanger van een schenking

Erfbelasting

De belasting die je moet betalen als je iets erft, over (de waarde van) wat je erft

Erfenis

(Het gedeelte van) een nalatenschap waar een erfgenaam recht op heeft

Erfgenaam

Een persoon die van je erft, en zo (een gedeelte van) je nalatenschap krijgt

Geregistreerd als partner

Burgerlijke staat, als gevolg van het aangaan van een geregistreerd partnerschap

Geregistreerd partnerschap

Een bij wet geregelde samenlevingsvorm, juridisch bijna gelijk aan het huwelijk

Getrouwd

Burgerlijke staat, als gevolg van het aangaan van een huwelijk

Huwelijk

Een bij wet geregelde samenlevingsvorm, met gevolgen voor je inkomen, vermogen, pensioen en het erfrecht

Huwelijkse voorwaarden

Een door een notaris gemaakte akte, waarin afspraken worden gemaakt rondom het huwelijk, en de gevolgen daarvan voor je inkomen, vermogen en pensioen.

Kinderalimentatie

Betalingen aan een ex-partner of rechtstreeks aan kinderen, om de kinderen financieel te onderhouden

Langstlevende-testament

Een testament dat de (financiële) belangen van de langstlevende partner voorop stelt, en de langstlevende beschermt tegen de erfrechtelijke aanspraken van afstammelingen

Legitieme portie

Het geldbedrag waar een afstammeling minimaal recht op heeft, ook als een testament minder of niets toekent

Meerderjarig

Een persoon is meerderjarig als hij/zij 18 jaar of ouder is

Minderjarig

Een persoon is minderjarig als hij/zij nog geen 18 jaar oud is

Nabestaandenpensioen

Inkomen voor je partner en/of je minderjarige kinderen, voor na je overlijden (zie ook "partnerpensioen")

Nalatenschap

Het vermogen van de overledene, op het moment van het overlijden

Ouderdompensioen

Inkomen voor jezelf, voor na je pensionering

Overlijdensrisicoverzekering

Een verzekeringspolis die een geldbedrag uitkeert bij het overlijden van degene wiens leven verzekerd is

Partner

Je levensgezel, met wie je samenwoont, getrouwd bent of een geregistreerd partnerschap bent aangegaan

Voor belastingen geldt dat iedere belastingwet zelf bepaalt aan welke voorwaarden moet worden voldaan om, voor die wet, elkaars partner te zijn

Partneralimentatie

Betalingen aan een ex-partner, om de ex-partner financieel te onderhouden

Partnerpensioen (op opbouwbasis)

Inkomen voor je partner, dat ingaat als je zelf overlijdt

Partnerpensioen (op risicobasis)

Inkomen voor je partner, dat alleen maar ingaat als je zelf overlijdt vóóordat je zelf met pensioen gaat (als je overlijdt nadat je met pensioen bent gegaan, krijgt je partner dus geen partnerpensioen)

Partnerschapsvoorwaarden

Een door een notaris gemaakte akte, waarin afspraken worden gemaakt rondom het geregistreerd partnerschap, en de gevolgen daarvan voor je inkomen, vermogen en pensioen.

Pensioenimputatie

De verlaging van de partnervrijstelling voor de erfbelasting, doordat die partner een partnerpensioen ontvangt

Samengesteld gezin

Een gezin waarbij tenminste één kind niet van de partners samen is

Samenlevingscontract

Een door een notaris gemaakte akte, waarin afspraken worden gemaakt rondom het samenwonen (zonder huwelijk of geregistreerd partnerschap)

Samenwoners

Partners die samenwonen zónder huwelijk of geregistreerd partnerschap

Scheiding van tafel en bed

Een procedure bij de rechtbank, waarmee echtgenoten formeel getrouwd blijven, maar waarbij bijvoorbeeld wél een gemeenschap van goederen eindigt en verdeeld moet worden, en partneralimentatie een rol speelt

Stiefkind

Het kind van je echtgenoot of geregistreerd partner, dat niet je eigen kind is
Fiscaal staat een kind van degene met wie je samenwoont, als de partners fiscaal partner van elkaar zijn, gelijk aan een stiefkind en een eigen kind

Stiefouder

De nieuwe echtgenoot of geregistreerd partner van je vader of moeder, die dus niet je andere ouder is. Fiscaal staat degene met wie je ouder samenwoont, als de partners fiscaal partner van elkaar zijn, gelijk aan een stiefouder en een eigen ouder.

Testament

Een door een notaris gemaakte akte, waarin je bepaalt hoe je nalatenschap wordt verdeeld.

Tweetrapsmaking

Een regeling in een schenking of testament die niet alleen aanwijst wie er wat van je krijgt (de 'eerste trap'), maar bovendien bepaalt aan wie (het restant van) de schenking of erfenis moet toekomen als de eerste begiftigde/erfgenaam zou overlijden (de 'tweede trap').

Verblijvingsbeding

Een afspraak tussen mede-eigenaren, vaak opgenomen in een samenlevingscontract, huwelijkse voorwaarden of partnerschapsvoorwaarden, waarmee geregeld wordt dat als één van hen overlijdt, de ander de gemeenschappelijke bezittingen (voor niets of tegen betaling) mag overnemen.

Voogd

De persoon die door een ouder of de rechter is aangewezen om voor minderjarige kinderen te zorgen als de beide ouders overleden zijn.

Vruchtgebruik

Het recht om bepaalde (of alle) goederen van de nalatenschap te gebruiken, terwijl een ander de eigenaar is.

Wettelijke verdeling

De wettelijke langstlevende-regeling, waarbij de langstlevende partner eigenaar wordt van al het vermogen, en kinderen hun erfdeel tegoed houden.

Wilsrechten

De mogelijkheid om te eisen dat een erfrechtelijke vordering wordt 'uitbetaald' door het overdragen van bezittingen.

